

Sultanov ultimatum

Dana 18. juna 1478. moćna varvarska (turska) sila je stigla duž trase Drima, prelazeći most i postavljajući logor iza Bune u nekim selima i na livadama koje su meštani nazivali Oblika. Zatim su dvojica od tih varvara (zajedno sa malom delegacijom) došli do trga koji leži u podnožju tvrđave. Ovo dvoje, tvrdeći da su ljudi na visokom položaju i od značaja, te da ih svi poštuju, tražili su publiku kod opkoljenih, izjavljujući da nose posebnu poruku od sultana za komandanta tvrđave i druge građane. Nakon što su dobili dozvolu da se sastanu i govore sa opkoljenima, stariji je održao ovaj kratak govor:

„O ljudi i građani, bez obzira koje ste nacionalnosti i položaja, naš sultan nam zapoveda da vam ovo kažemo: Veoma ste svesni u kakav ste škripac upali i kakve vam opasnosti prete. Mnogo veće opasnosti, da, mnogo teže patnje vas čekaju. A još uvek niste to shvatili i na vreme procenili svoje stanje. Još ranije ste čuli o snazi i vojnim sposobnostima našeg sultana, ali sada ćete doživeti strašnu i razornu stvarnost njegovog dolaska. Osim toga, dobro znate da još niko nije uspeo da se odupre njegovoj snazi u bilo kojoj akciji koju je preduzeo, bez obzira koliko je navodno neprobojna bila odbrana. Ovoj stvarnosti je celi svet svedočio kada je pao grad Konstantinopolj, ostrvo Eubeja, tako bogato i sjajno, taurski regioni i mnoga druga mesta. Iz tog razloga vas naš sultan savetuje da se smesta predate kao što su to učinili i Krojani, koji su se predali našem sultanu i pali u njegove ruke pre samo nekoliko dana. Ne oklevajte i time ne potpaljujte njegov bes! Ne čekajte da budete potučeni njegovom artiljerijom i drugim vojnim oružjem, napadom i moći njegove vojske, od koje se ni na koji način nećete moći spasiti. Ako odlučite da se predate, sultan će vas zasuti poklonima, sve do jednog, bez obzira na vaš čin ili status, počastiće vas visokim službama i omogućiti vam da budete slobodni građani u svojoj otadžbini, gde ćete živeti kako želite. Čak i stranci ovde među vama će biti nagrađeni, zaista dobro nagrađeni. Nijedna živa duša neće ostati bez nagrade. S druge strane, ako imate drugačije namere, imamo naređenja od sultana da vas uznemiravamo i mučimo do smrti sa svim sredstvima koja imamo na raspolaganju.“

(Babinger beleži da se zauzimanje Kroje dogodilo 15. juna. Mehmed je poslao pismeno obećanje sigurnog ponašanja za Krojane, ali se onda predomislio. „Najbogatiji i najistaknutiji među njima... bili su pušteni u zamenu za veliki otkup; ostatak je nemilosrdno obezglavljen“ (Mehmed Osvajač, 363).)

Odgovor Skadrana

Kada je govor završen, podigao se Petrus Pagnanus, častan i obrazovan čovek, dajući ovaj odgovor u ime svih njih:

„Ljudi i plemeniti predstavnici sultana! Znajte da su među nama tri kategorije ljudi - Italijani, mornari i Skadrani ili Epirci - i svi smo jedno srce i jedna duša. Među nama ne postoji ni najmanji razdor jer smo svi hrišćani. Svi imamo istog Boga i jednu veru. Mi ne obožavamo Muhameda, ni mesec, ni sunce, ni Mars, ni Merkur, niti bilo šta drugo; mi slavimo Hrista, Sina Božijeg, koji će uvek biti Jedno zajedno sa Ocem i Svetim Duhom. Ovo je, dakle, veliki Bog, divni Stvoritelj koji vlada nad svima. Sve je On stvorio i sve postoji zahvaljujući Njegovoj reči i Njegovom imenu. Svi Ga slušaju, pokoravaju Mu se i drhte pred Njim. Osim Njega nema drugog boga, niti Mu se iko može protiviti. U tog Boga smo mi položili svoju nadu i poverenje. On će se boriti za nas; On će nas spasiti od sultanovog napada. Tako da, pošto smo sigurni da je Hristos Gospod na našoj strani, Onaj koji je izabrao da umre na krstu za spas svih naroda na svetu, zašto da drhtimo pred snagom tog čoveka kojeg nazivate svojim sultanom? Zbog njegovih lukavih smicalica? Zaista, zašto treba da se plašimo njegove armije kad je sam Hrist svemoguć? Neka vaš sultan zna da nas nikakav teror ne plaši - nema nikakvog uticaja na nas. Neka dovede koliko god želi armija. Neka pripremi sva sredstva ratovanja. Konačno, neka pošalje svu svoju silu na nas, jer smo mi pre svega odani našem komandantu i Venecijanskom Senatu. Spremni smo da prolijemo krv i nestanemo braneći ovaj grad. Tako da ako vaš sultan želi da ga zauzme, neka dođe! Neka ga napadne gvožđem i svom snagom koju može da skupi, jer časni ljudi ne čuvaju ništa tako kao svoju otadžbinu! Italijani i mornari su nam odani do smrti. Osim toga, u potpunosti odbijamo nagrade i poklone koje vaš princ nudi, jer nas nagrade čekaju od našeg Princa, koji nikada ne napušta Svoj narod. Neka se naša jednoglasna volja i rešenost jave sultanu, jer među nama nećete naići na neprijateljstvo i razdor; svi smo jedan um i jedno srce. I neka sve što smo rekli odjekne još glasnije i jasnije tako da nećete naći nadu za pomirenjem ili kompromisom. Uz Božiju pomoć ćemo zajedno izaći kao pobednici ili ćemo svi zajedno nestati. Sada više ne budite toliko drski da nas dalje provocirate, neka naš odgovor bude kao mač umesto reči, i kamenje, strele, koplja, i sve vrste naoružanja.“